

ΑΓΓΕΛΟ - ΔΙΟΝΥΣΗ ΔΕΜΠΟΝΟΥ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΚΑΙ ΑΠΟΙΚΙΑ

—= ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ =—
(ΜΕΡΟΣ Α')

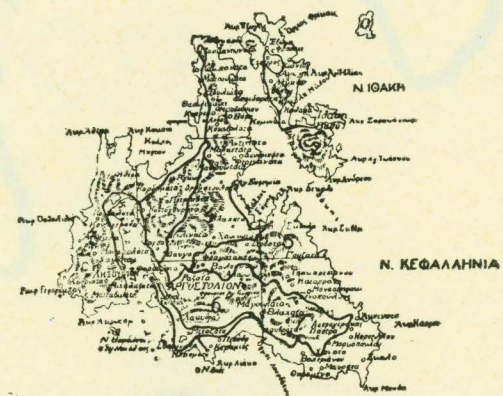
φωτοτυπική ανατύπωση από το περιοδικό
« Η ΚΕΦΑΛΟΝΙΤΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟΣ »
τεύχ. 65/66 Μαΐος - Ιουνιος 1977.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΑΡΓΟΣΤΟΛΙ
1977

ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΚΑΙ ΑΠΟΙΚΙΑ
—= ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ =—
(ΜΕΡΟΣ Α')

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΕΘΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

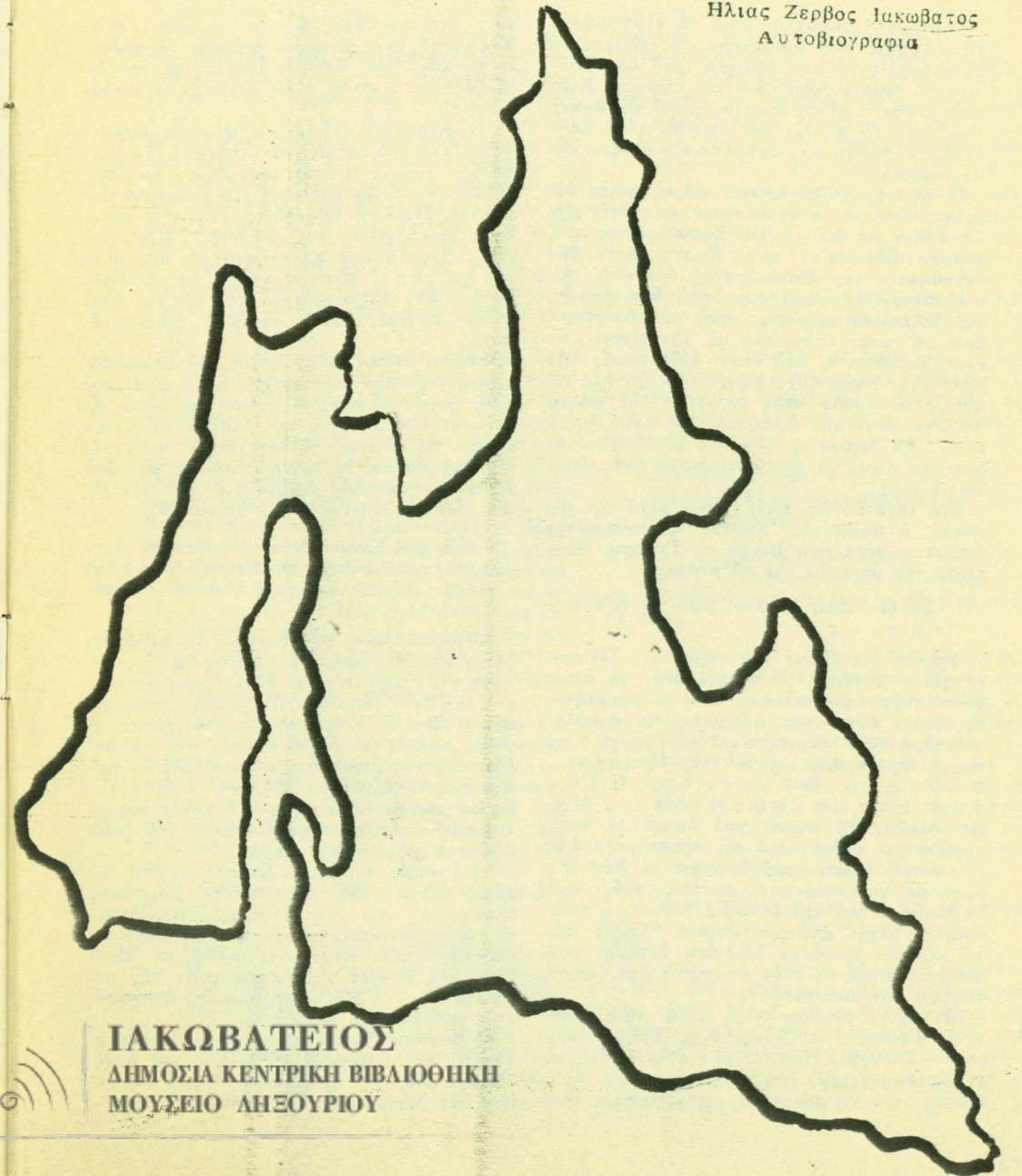
Α1.Σ2.Φ13.0034

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

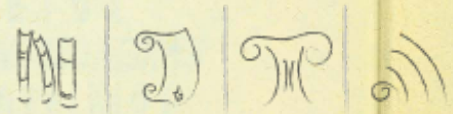
ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Το εσκεμμενον τουτο λαθος, δι' ου η Επτανησος
ενωνετο δια του σκηπτρου του Γεωργιου και ουχι
κατοπιν αγωνος, κατεμαρτυρει, οτι η ενωσις ητον
απλουν τι ισως πειραμα η μεταβατικη καταστασις
προς επιτευξιν ετερων σκοπων.
Ημεις τοιαυτην ενωσιν ουδεποτε υπογραφομεν.

Ηλιας Ζερβος Ιακωβατος
Αυτοβιογραφια

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΙΧΙΟΠΑ
— ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ —
(ΜΕΡΟΣ Α')

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΟΤΟΤΥΠΗ

Μητρόπολη καί... ἀποικία

— Γιά πρῆξωα ἐλέγες... —

Τοῦ ΑΓΓΕΛΟΥ - ΔΙΟΝΥΣΗ ΔΕΜΠΟΥ

Ἄστρογη χαρακτηρίζεται ἡ συμπεριφορά τῆς Ἀθήνας στὰ καινούργια τῆς ἐδάφη. τὰ ἐφτάνησα, μετὰ τὴν Ἐνωσὴ. Καὶ δὲν ἐννοοῦμε τὴν συμπεριφορὰ μόνο τοῦ ἐπίσημου Κράτους ἀπέναντι στοὺς ἀγωνιστὲς καὶ τὶς θυσιᾶς τους! μὰ τὸ πνεῦμα ποὺ κατεῦθνε τὸ μέσο Παλαιοελλαδίτη σὺν ἀντιμετώπιζε θέματα τῆς Ἐφτανησίου.

Οἱ ἀγῶνες ἀποξενιῶνται καὶ οἱ θυσιᾶς παραβλέπονται καὶ ὁ σκοπὸς ποὺ τοὺς ἐγέννησε ἀποθνήσκει καὶ κείνους. Οἱ Ἐφτανησιῶτες ποὺ, καθαρὰ Ἐθνοπαῖοι στὴν ἀγωγή, ποτὲ δὲν ἀρνήθηκαν τὸν ἐθνισμὸ τους, καὶ οὔτε γιὰ μίαν στιγμὴ δὲν διστάσανε στὴν διαβεβαίωση τῆς Ἑλληνικότητάς τους, ποὺ τὴν ὑποστηρίζανε μὲ κάθε τρόπο καὶ μὲ τὸν κίνδυνον ἀκόμα, ἀποθνοῦνται ἀπὸ ὄλους τοὺς τομεῖς τῆς κοινωνικῆς παρουσίας! Ἐπιχολότερο φάνηκε γι' αὐτοὺς νὰ νικάνε στὸν κοινωνικὸ καὶ ἐθνικὸ διάλογο ὅταν τὸν διεξάγανε μὲ τοὺς δυναστες... Οἱ δυσκολίες φάνηκαν σὺν ἔρωστε σ' αὐτὸ τὸ βῆμα νὰ ἀντιμετωπίσουνε τοὺς ὁμοεθνεῖς τους!..

Στὰ 1893 ἀκόμα, τόσα χρόνια μετὰ τὴν «Ἐνωσὴ», ὁ βουλευτὴς Ἀττικῆς Στανρόπουλος, διακόπτει μέσα στὴ Βουλὴ τὸ Γεώργιο Θεοτόκη, ποὺ ἀγορεύει, μὲ τὴ δῆλωση:

«Σὺ δὲν εἶσαι Ἕλληνας, εἶσαι ἑπτανησίσιος.»²

Ἐτοῦτη δὲν ἦτανε μίαν σίμπτωσιν. Ἦτανε τὸ γενικὸ πνεῦμα ποὺ προσπλαθοῦσε νὰ ἀποθνήσκει τοὺς ἐφτανησιῶτες ἀπὸ τὸ προσκήνιο τῆς ζωῆς, κοινωνικῆς, πολιτικῆς, οικονομικῆς, ποὺ χάρις στὴν ἰκανότητά καὶ τὴν ἀγωγή τους εἶχανε προωθηθεῖ, καὶ νὰ τοὺς ἐξαφανίσει... Φ θ ο σ ; ... Φ θ ο ν ο σ ; ... Π λ έ - γ μ α κ α τ ω τ ε ρ ό τ η τ α σ ; ... Λίγο ἀπ' ὅλα!... Τὸ παράδειγμα ὁμοῦ, τὸ καλὸ παράδειγμα, δόθηκε ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα ἀπὸ τὸ ἐπίσημο Κράτος ποὺ θεώρησε τὰ Νέα Ἐδάφη σὰ γαλακτοφόρους μαστούς, πούχε καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ἐπιθυμία βέβαια νὰ τοὺς ἀρμύξει μέχρι ἀποστραγγίσεως. Ἀκόμα καὶ νὰ κερδίσαι παρθένα ἐκλογικὴ δύναμη, ψαρεύοντας ἀνάμεσα στὸν ἀγωνιστὴ λαὸ, ἀφοῦ βοήθησε στὴ διάσπασή του.

Δὲν ἔχουν περάσει παρὰ ὀχτῶ μηνες ἀπὸ τὴν «Ἐνωσὴ». Ὁ Ἀλέξανδρος Κομμουνόπουλος — Ἐπικεφαλὴ Ἐσωτερικῶν στὴν Κυβέρνησιν Κανάρη — καὶ ἤδη «ἐκλεχτός» τῶν ἀνακτόρων, γιὰ νὰ προωθηθεῖ σὲ ἀρχηγικὲς θέ-

σεις τῆς πολιτικῆς, ἔρχεται περιοδεῖα στὴν Κεφαλονιά ὅπου καταλαίει στὸ μὲν Ἀργοστόλι, στὸ σπῆτι τοῦ Μαρίνου Γκεντιλίτη, στὸ δὲ Ληξοῦσι στὸ σπῆτι τοῦ Ἰωάννου Γερουλιάνου.¹

Ἡ Κεφαλονιά εἶναι μίαν πλούσια περιφέρειαν. Εἶναι μίαν περιοχὴν ποὺ ἐνημερεῖ. Τὸ Ἀργοστόλι εἶναι ὁ πλουσιότερος δήμος τοῦ Βασιλείου, κατὰ τὴν ὁμιολογία τοῦ κατοικοῦ δημομάχου Παναγῆ Βινιεράτου. Τὸ νησί κάνει ἀφθονοὺς ἐξαγωγὰς καὶ εἰσαγωγὰς. Μίαν μαρτυρία, λίγα χρόνια μεταγενέστερα, μᾶς πληροφοροῦσι πὺς οἱ λιμενικοὶ φόροι Ἀργοστολίου, ἕστερα ἀπὸ πλειστηριασμὸν νοικιάζονται ἀντὶ 49.800 δραχμῶν⁵, ποσὸ ἀξιόλογο γιὰ τὴν ἐποχὴ.

Ἐτοῦτη λοιπὸν ἡ περιοδεῖα τοῦ ὑπουργοῦ, περισσότερο ἀπὸ σχολαστικὰ πολιτικο-οικονομικὴ παρὰ ἀπὸ συνασθηματικὴν γενομένη, ἦταν μίαν εὐκαιρίαν γιὰ τὴν Ἀθήναν νὰ διαπιστώσει τὶς οικονομικὰς δυνατότητας τῶν ἐνέων ἐδαφῶν καὶ νὰ πραγματοποιήσῃ μίαν ἀπὸ τὶς χαρακτηριστικὰς ἀφαιμάξεις, ποὺ δὲν θὰ εἶναι οὔτε ἡ πρώτη οὔτε ἡ τελευταία.

«Ὁ κῆρ Κομμουνόπουλος ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ ἐκ τοῦ Ταμείου τῆς Κεφαλληνίας 4.000 δραχ. διὰ γενικὰς τοῦ Κράτους δαπάνης.»⁶

Ὁ σκοπὸς ὁμοῦ τοῦ ὑπουργοῦ νὰ ταξιδέψῃ μέχρι ἐδῶ δὲν ἦτανε μόνο ὑπηρεσιακός. Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ὅλοι ποὺ ἀνακατερόντανε στὴν πολιτικὴ φροντίσανε μὲ ζῆλον τὸ κοινοὺν συμφέρον. Καὶ ὁ Κομμουνόπουλος τὰ χρόνια ἐκεῖνα προωθεῖται ὡς εἶπαμε, ἀπὸ τὸ παλάτι καὶ τὸν περιβόητον μυστικοσύμβουλον ποὺ εἶχε δώσει ἡ Δανέτικη Αὐτὴ στὸ βασιλεῖον Γεώργιο, κόμισι Σπόνγκεν, γιὰ ἀρχηγὸς κόμισιτος καὶ γιὰ πρωθυπουργός, ὡς καὶ ἔγινε δέξασα μέρους κατόπι...⁷

Ὁ ἐργασίος τὸν ἐπὶ τῆς Κεφαλονίας εἶναι νὰ κάμῃ κόμισι... Νὰ προστεριστεῖ πολιτικούς παράγοντας καὶ κοινοτάχους. Γνωρίζοντας τὸν ἀποστασιατικὸν τὸν μεταενοστικὸν ἐκποσποῦν ποὺ εἶχανε μεταβληθεῖ σὲ Ἡρακλῆ τοῦ Θεοφάνη καὶ ὑποστηρικτὲς τῆς πολιτικῆς τῆς ὁ Κομμουνόπουλος δὲ δυσκολεῖται καθόλου στὸ ἔργον του.

Ὁ Διονύσιος Ζαωρῆτης μὲ τὸν «Ἀνεξάρτητο» θὰ τὸν ὑποστηρίξῃ. Τὸ ἴδιον καὶ ὁ Νηλεῖος Ἀραβαντινός μὲ τὸ «Δίκαιο» καὶ ἡ οἰκονομικὴ Πιπλάνη — μὲ τὸν πατῆρ Νιζόλα ἔπικε-

φαλῆς —, μὲ τὶς κατὰ καιροὺς ἐφημερίδες τῆς «Ἡ Κεφαλληνία» καὶ «Νέα Κεφαλληνία» καὶ τὶς κατοπινὰς, «ὁ Τύπος», «Νέα Ἐποχὴ», «Ἀφειδία». Ἀκόμα καὶ ὁ συνεργάτης τοῦ Παναγιώτη Παναγιώτη Ἀντόνιος Ἀέλος, θὰ ἔρθῃ σὲ ρῆξιν μὲ τὸ θεωρητικὸ ἀρχηγὸν τοῦ καὶ θὰ ὑποστηρίξῃ τὸν Κομμουνόπουλον μὲ τὸν «Σπυθῆρα» του, ποὺ σὲ κάθε ἐκδοσὴν του, θὰ ἐκτοξεύει πύρινους μύθους ἐναντὶα στὴ «Σφήκα» τοῦ Παναγιώτη Παναγιώτη.

Ἀπὸ τὸ ἀρχοντοῦλον, ἔχτοξ ἀπὸ τοὺς Γκεντιλίτην καὶ Γερουλιάνου ποὺ τὸν φίλοξενήσανε, θὰ κερδίσῃ τὸν Ἄνδρα Ἄννινο, ποὺ γιὰ χάρις του θὰ ἐκδώσει τὴν «Σάλπιγγα». Καὶ στὸ Ληξοῦσι, ὅπως ἀναφέρθηκε, τὸν Ν. Ἀραβαντινὸν μὲ τὸ «Δίκαιο». Ἀργότερα βέβαια τὸ κόμμα θὰ ἰσχυροποιηθεῖ, σὺν μάλιστα γίνῃ ἐξ οὐ ν ο ῖ α , καὶ ἄλλες πολλὰς ἐφημερίδες θὰ γίνον ἄδρα τὸν «Ὁ Πέλεκος» τοῦ Μενεγάτου. «Ὁ Πολίτης» τοῦ Μανροκέφαλου καὶ ἄλλες κατὰ καιροὺς καὶ σύμφωνα μὲ τὶς περιστάσεις. Δὲν ἔξοριμε ἂν ὄχι καὶ τὸ χροῖμα. Γιατὶ πρέπει νὰ τοιστεῖ πὺς οἱ ἐφημεριοδὲς ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ δὲν καλύπτανε τὰ ἔξωδά τους καὶ ἔπρεπε ἀπὸ τὸ κ α π ο ν ν ἰ ἐκποροῦνται. Ἄλλες μάλιστα, ὡς ὁ «Πέλεκος» κηλοφοροῦν καὶ διατίθενται δ ο ρ ε ἄ ν !...

Ὅταν ὁ Παναγιῆς Βινιεράτος θὰ ἔσῃ στέγην στὸν Κομμουνόπουλον παρὰ τῆς οἱ ἐφημεριοδὲς του «Σατανᾶς» καὶ «Λαός» θὰ γίνον κοινοδομοικῆς. Ὅσο γιὰ τοὺς πολιτικούς καὶ πολιτερομένους θὰ ἀποχτήσῃ, ἄλλους ὄνομα καὶ ἄλλους πεισασιακὰ, τοὺς Ν. Μανροκέφαλο, τὸν Π. Βινιεράτο, τὸν Ν. Βαλασάκη, τὸν Ἀγαθόνομα Μεταξᾶ γιὸ τοῦ Κομμουνόπουλου, τὸ Δ. Μηλιαροῦ, τὸ Λ. Μανροκέφαλο, στὴν Κορινθίαν. Καὶ στὴν Παλλικὴ τοὺς Σκαλτσούνη, Μ. Τυπάλδο - Χαριτάτο καὶ Ἰωάννη Ἀραβαντινὸν. Συμφωνο ὁμοῦ καὶ μὲ τῆς ἐποχῆς τὴ συνήθεια καὶ μὲ τὴν κοινοδομοικὴν ἀνάγκη, τοῖσι ὅλοι δὲ θὰ τοῦ μείνουν ὀνομα πιστοί, ἀλλὰ καὶ πολιτικὸν στρατόπεδο θὰ ἀλλάξουν καὶ ἄλλοι στέγην, πὺς οἱ γοῦντες ἐπικρατήσανε, θὰ ἐπιδώξουν.

Τέτοιες ἦτανε οἱ πολιτικῆς «ἀλμύσεις» τῆς Ἀθήνας. Στὴ διοικητικὴν πλευρᾶ, ἡ ἀρμόδια ἐπιτροπὴ, ἀπὸ τὸ Σερπτεμβοῦ τοῦ περασμένου χρόνου, τοῦ 1864, ἔχει ὑποβάλει τὴν ἐκθεσὴν ποὺ καταγοῖ τὶς νομαρχίας καὶ τὸ κράτος ὀλόκληρον διαίρεται σὲ 5 διοικήσεις ποὺ περιλαμβάνουν 62 ἐπαρχίας καὶ ἀνάλογους δήμους.

Ἡ διοίκησις τῆς Κεφαλονίας περιλαμβάνει τὶς ἐπαρχίας:

«Τὴν τοῦ Ἀργοστολίου ἀποτελομένην ἐκ τῆς ὀνομαζομένης πόλεως καὶ τῶν περιοχῶν Ποταμιάνα, Ταλαμιάς, Ὀμαλά, Λειβαθῶ, Εἰσοπία καὶ Ἐξώμενα.

Τὴν τῆς Παλλικῆς ἀποτελομένην ἐκ τῆς πόλεως καὶ τῶν περιοχῶν τῶν Ἀνογῶν, Καρυγιάνης, Μυσοχώρια καὶ Θηναίας. Καὶ τὴν τῆς Σάμης ἀποτελομένην ἐκ

τῶν περιοχῶν Πυργίου, Σάμης, Ἐρμούσου καὶ Πυλάρου.»⁹

Αὐτὲς οἱ ἐπαρχίες ποὺ θὰ προσφέρουν στὴ Βουλὴ στρατιὰ ὀλόκληρον βουλευτῶν (4 Κορινθίας, 3 Παλλικῆς, 3 Σάμης...¹⁰), θὰ διαβρωθοῦν κομματικὰ μέχρι τέτοιου σημείου ποὺ οἱ χθεστικοὶ συναγωνιστὲς θὰ μεταβληθοῦν σὲ θανάσιμους πολιτικούς ἀντίπαλους. Αὐτὴ ἡ διαίρεσις καὶ διάσπασις θὰ γίνῃ ὀλοφάνη ἀνάμεσα στὸ λαϊκὸν κίνημα ποὺ ἀνδράσθησε καὶ ἐκτόσθησε στὴν περίοδο τῆς Ἑνῆς καταγωγῆς. Ἀδιάσπαστη θὰ μείνῃ ἡ περὶ τὸν Δημόσιον Κρατῶσιν — τὸ προστασιακὸν ἔργον — πολιτικὴ δύναμις, ποὺ μὲ τοὺς νέους προσανατολισμοὺς θὰ ἀψήσῃ τὸ κῆρος καὶ τὴν δύναμιν τῆς. θὰ μεταβληθεῖ σὲ οὐμιστὴ τῆς πολιτικῆς ζωῆς τοῦ τόπου καὶ ἀπὸ ὀλοφάνη θὰ ἀποθεῖ... «ἐθνικὸ κεφάλαιο»! Ἡ Ἰστορία διδάσκει, ἀλλὰ δὲ φρονιματίζει!.. Τὸ περίεργον εἶναι ποὺ πολιτικοὶ μὲ δημοκρατικὰς ἀρχὰς καὶ προσεδετικὸν πρόγραμμα, ὡς ὁ Χαρολάος Τριχοῦνης, θὰ προσφέρουν πολιτικὴν στέγην σ' αὐτὴ τὴν παρὰ τῆς καὶ θὰ καταλήξῃ οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Τριχοῦτικου κόμισιτος στὴν Κεφαλονιά νὰναι τὰ κατὰ τοῦ τῶν συνεργατῶν τῶν Ἀγγλων στὴν περίοδο τῆς Ξενοκρατίας!

Σ' αὐτὸ τὸ πολιτικὸν μαγεῖρεο, ὅπου ὁ κοινοδομοικὸς ἦτανε ὁ πανίχρος οὐμιστὴς τῆς ὀλοφάνη καὶ διοικητικῆς ταχτικῆς, οὔτε νόμος μποροῦσε νὰ λειτουργήσῃ, οὔτε δίκαιο νὰ ἐφαρμοστεῖ.

«Ὁ νόμος... συστήλλεται... διαστέλλεται... περιστέλλεται... καὶ καταστέλλεται κατὰ τὰς περιστάσεις.»¹¹

εἶναι τὸ σαρκαστικὸν λογοπαίγνιον στὰ χεῖλη τοῦ λαοῦ! Ἡ δοροδοκία καταντᾷ μόνιμη πληγὴ. Δωροδοκία πρὸς τὰ ἐπάνω ἐξαγορὰ πρὸς τὰ κάτω.

...«διδάκτορες φέροντες διπλώματα τῶν ἄλλοδαπῶν καὶ τῶν ἡμετέρων Πανεπιστημίων, οἵτινες ἐκμεταλλεόμενοι τὰς εὐκαιρίας τῶν περιστάσεων καὶ τὰ χυδαία πάθη ἀρχοχόλων τραπεζιτῶν, ἤρχοντο εἰς ἐπαθρὴν ἄμεσον μετὰ τῆς πείνης καὶ οἱ ὑπὸ τῆς τοῦ Νόμου καὶ τοῦ Δικαίου κατεβίβαζον μετὰ τῆς μεγαλτέρας προθυμίας διὰ ρυπαροῦ χαρτονομίσματος καὶ ἔπινον ἐν τῷ στομάχῳ τοῦ κτήνους τὴν συνείδησιν τοῦ πολίτου...»¹²

Ἡ πώσις εἶναι τόσο μεγάλη καὶ ἡ διοίκησις δὲν κάνει τίποτε νὰ τὴν σταμάτησῃ. Γιατὶ ἀνεξάρτητος, εἶναι αὐτὸ ποὺ οὐ σὺμφοροῖ... Ἀνάτασις ἠθικὴ καὶ ἀγωνιστικὴ εἶχε ἐκδηλωθεῖ σπὶς λαϊκῆς τάξεις, ποὺ τὴν ἔπρεπε νὰ γονατίσουν ἠθικὰ καὶ οικονομικὰ γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ δεχτοῦν στὸ λαϊκὸν τὸ χαλινὸν καὶ στὸ στόμα τὸ φίμωτρο.

Ὅταν ἡ ἐξαθλίωσις φτάσῃ στὸ ἀρχοχόητο, ἡ περίεργη θεωρία τοῦ δικαίωμα

τ ο ς τῆς δωροδοκίας, διατυπώνεται σὰ θεσμικός νόμος.

...«Ἡ δωροδοκία, κατὰ τοὺς ἀρχοντάς μας, δὲν εἶναι ἔγκλημα, δὲν εἶναι παραβίασις τοῦ Νόμου, δὲν εἶναι προσβολὴ κατὰ τῆς τάξεως, δὲν εἶναι προδοσία τοῦ δικαίου καὶ τοῦ καθήκοντος... Ἡ δωροδοκία εἶναι μάλιστα μ ἔ σ ο ν τ ὁ ὁποῖον ἐξιπηρετεῖ τὴν τ ἄ ξ ι ν ὴ καὶ προσάγει αὐτήν. Ὁ δωροδοκῶν ρίπτει εἰς τοὺς δρόμους τὰ χρήματά του— εἶναι δ ι κ α ί ο μ ἄ τ ο υ —. Ὁ δωροδοκούμενος π ο λ ε ῖ τὴν ιδιοκτησίαν του. —Τί φρονηώτερον; Τί ἀπλούτερον;... — Ὡστε κατὰ τοὺς ἀρχοντάς μας, μόνοι οἱ ἔχουσι τὰ χρήματα πρέκει νὰ ἔχουσι καὶ ψῆφον, καὶ φωνὴν ἀπαιτήσεων, δικαίωματα ἐπὶ τῆς διοικήσεως τῶν κοινῶν...»¹³

Αὐτὴ ἡ κατάστασις, ποὺ ἀνατρέπει ὄχι μονάχα τὸ φυσικὸ δίκαιο ἀλλὰ καὶ τὸ πλάσματικόν, εἶναι ποὺ θά κάμει τὸ Γεωργαντάρα, τὸ Γεώργιο Τυτάλδο-Τακωδάτο,¹⁴ νὰ βροντοφωνήσει στὴ Βουλὴ:

«Ἡ Δικαιοσύνη κατήντησε π ὁ ρ ο ν ἠ, τὰ θέλητρα τῆς ὁποίας οἱ μόνοι πλοῦσοι δύνανται νὰ ἀπολαμβάνουσι.»¹⁵

Καταλαβαίνει λοιπὸν κανεὶς μὲ τὴν τέτοια ἠθικὴ ἀναταραχὴ ποὺ ἔφερε ἡ εἰσβολὴ τῶν ἐλλαδιτῶν στὸν ἑφτανησιώτικο χῶρο, ὅτι ἡ πτόση ἦτανε ὄχι μονάχα τρομερὴ, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνη. Ἐπικίνδυνη ὄχι πιά γιὰ τὰ ἄτομα, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἴδια τὴν τότε κοινωνία. Γιὰ τὸ κ α θ ε σ τ ὴ ς ὅπως θά λεγότανε σήμερα.

Πολλοὶ ἔφωσαν φωνή... Ὅτ' ἀδιαλέξοιμε τὴν πὸ συντηρητικὴ! Τὴ γνωρίζοιμε περισσότερο σαρκαστικὴ καὶ σατιρικὴ. Τὴ φωνὴ τοῦ Γεωργίου Μολφέτα:

«Τὸ σχοινίον τῆς συναλλαγῆς τὸ ὁποῖον συνδέει τὸν ἔσχατον ψηφοφόρον μὲ τὸν ὑπέρτατον πολιτικὸν ἀρχοντα εἶναι καιρὸς νὰ ἐννοήσομεν ὅτι π ρ ε π ε ι ν ἄ διαφραγῆ τοῖν ἢ ἀνέλθῃ τοῦτο εἰς τὸν τραχηλὸν καὶ ἐπιτελέσει τὸν ἀπαισίον αὐτοῦ προορισμόν.»¹⁶

Ὅτ' ἀδιερῶται ὁ ἀναγνώστης τί ἔ φ τ α ι ξ ε. Ὡστε ἡ ἠρωϊκὴ γενιὰ τοῦ 1848—1864 νὰ καταλήξει στὰ τέλη τοῦ αἰῶνα νὰ ἀντιμετωπίσει τὶς μακάβριες αὐτὲς προφητείες;... Ὁ , τ ἰ φ τ α ῖ ε ἰ σ ἔ π ο χ ἠ καὶ σὲ κάθε κοινωνία, ποὺ οἱ δόσολογοὶ μεταβάλλονται σὲ χαιδεύμενα παιδιὰ καὶ στριγγίματα τῆς «ἐννομῶν τάξεως» καὶ οἱ ἀγωνιστὲς ἀντιμετωπίζονται ὡς τραπεζοποιοὶ καὶ «κοινωνικὸς κίνδυνος!» Ὁ , τ ἰ φ τ α ῖ ε ἰ σ ἔ π ο χ ἠ καὶ σὲ κάθε κοινωνία, ποὺ οἱ δόσολογοὶ μεταβάλλονται σὲ χαιδεύμενα παιδιὰ καὶ στριγγίματα τῆς «ἐννομῶν τάξεως» καὶ οἱ ἀγωνιστὲς ἀντιμετωπίζονται ὡς τραπεζοποιοὶ καὶ «κοινωνικὸς κίνδυνος!» Ὁ , τ ἰ φ τ α ῖ ε ἰ σ ἔ π ο χ ἠ καὶ σὲ κάθε κοινωνία, ποὺ οἱ δόσολογοὶ μεταβάλλονται σὲ χαιδεύμενα παιδιὰ καὶ στριγγίματα τῆς «ἐννομῶν τάξεως» καὶ οἱ ἀγωνιστὲς ἀντιμετωπίζονται ὡς τραπεζοποιοὶ καὶ «κοινωνικὸς κίνδυνος!» Ὁ , τ ἰ φ τ α ῖ ε ἰ σ ἔ π ο χ ἠ καὶ σὲ κάθε κοινωνία, ποὺ οἱ δόσολογοὶ μεταβάλλονται σὲ χαιδεύμενα παιδιὰ καὶ στριγγίματα τῆς «ἐννομῶν τάξεως» καὶ οἱ ἀγωνιστὲς ἀντιμετωπίζονται ὡς τραπεζοποιοὶ καὶ «κοινωνικὸς κίνδυνος!»

τὸ καθεστῶς καὶ ἀρνεῖται τὴ χριστιανικὴ παρὰμυθία στὸν ἀντίπαλο!

...«Ὁ υἱὸς τοῦ Γεράσιμου Μιτάκη τοῦ Σπυρίδωνος, δημότης Κρανίων, τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν, ἐν τῷ Ναῷ Ἱ.Θ. Ρακατζῆ, μετὰ τὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας προσελθὼν ὡς χριστιανός, ἵνα κατὰ τὸ σύνθετος λάβει τὸ ἀντίδοκον, παρὰ τοῦ ἱερέως Παναγῆ Ρακατζῆ δὲν ἠξιώθη διὰ τὸν λόγον ὅτι δὲν εἶναι Βανδοριανός...»¹⁷

Ἡ Προστασία παρᾶδωσε στὸ Ἑλληνικὸ Βασίλειο μίαν κοινωνίαν τυραννημένην, ὄχι ὁμοῦς ἀποκτηνωμένην!... Μία οἰκονομία ἀποστραγγισμένη, ὄχι ὁμοῦς χρεωκοπημένη!... Μία ὑποδομὴ ὑπολογισμῶν σὲ δρόμους, λιμενικὰ ἔργα, κοινόχρηστα καὶ χτήρια. Τόσο ἰδιωτικά, ὅσο καὶ δημόσια ποὺ ἀνίκανε στὴν ἐγγύχρεια περιουσία.

Παράδωσε Π ο λ ί τ ε ς ποῦχανε μάθει νὰ βουλευόνταν καὶ ὄχι στρατιῶτες νὰ πειθαρχοῦν!... Συνειδήσεις ποὺ ξέρανε καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐργασίας νὰ διεκδικοῦν καὶ τὸν ὑπολογισμὸ τῆς γνώμης τους νὰ ἀπαιτοῦν. Παράδωσε ἀγωνιστὲς ποὺ δὲν εἶχαν ἀρνηθεῖ τὸν ἄ ν θ ρ ο π ο !... Διάνοιες ποῦχανε διατρέψει καὶ στὸ βῆμα τὸ πολιτικὸ καὶ στὴν ἔρευνα καὶ τὴ μελέτη.

Ὅτι δεκαπέντε χρόνια δὲν εἶχαν περάσει ἀπὸ τὴς ἐορταστικῆς ἐκεῖνης τιμηανομοσίας τοῦ 1864 καὶ τὸ μικρὸ ἐρωτηματικὸ ποὺ γεννοῦσε, ἡ σύγκρισή ἀρχισε νὰ δηλητηριάζει τὴς διαθέσεις. Ἡ ἀμφιβολία γέννησε ἀσχημὲς προοπτικὲς γιὰ τὴν πραγματικὴ ἢ Ἀθήνα εἶχε πολὺ μικρᾶναι τὰ Ἐφτάνησα ποὺ δὲ μπορούσαν νὰ ξεχάσουν οὔτε τοὺς ἀγῶνες οὔτε αἱ θυσίες τους. Ποῦχανε μάλιστα τὴν ἐκείνην ἐπιστολήν νὰ πιστεύοιμε πὺς μὲ τὰ «φῶτα τους» θά μπορούσε νὰ φωτισθεῖ καὶ ἡ ρέστα Ἑλλάδα. Καὶ ὅμως ὁ ρομαντισμὸς τους αὐτὸς κατάληξε:

...«νὰ παραδοθεῖ ἡ Ἐπτάνησος, ἥτις ἐξῆσε καὶ ἀνεπτύχθη ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῶν μάλλον πεπολιτισμένων Κρατῶν εἰς λαὸν μόλις ἐξεληθόντα ἐκ τῆς εἰδηθεστέρας τῶν δουλειῶν, καὶ φέροντα ἔτι καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς τὰ ἴχνη τῆς βαοβαρότητος ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐσπάρραζεν ἐπὶ 400 ἔτη. Μέλλοντα δὲ διὰ τοῦ συστήματος τὸ ὁποῖον εἶχε καὶ τῆς ἀρχαίας τὴν ὁποίαν ἔφερον ἐκ τοῦ ζυγοῦ, νὰ πνίξει τὰ πάντα ὑπὸ τὸν ἀριθμόν, καὶ νὰ ἀποκοῦσει πᾶσαν ἀνάμνησιν καὶ γνησίαν ἀνάμνησιν εἰς τὰ κοινὰ πράγματα.»¹⁸

Εἶναι ἡ φωνὴ μᾶς ἀπὸ τὴς λαϊκότερες ἐφημερίδες τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου. Δυστυχῶς ὅμως αὐτὴ ἡ ἀποξενωμένη ἀγανάκτησις δὲ συνέτριψε κανένα. Ὁ νόμος τῶν συγκοινωνούντων δόξαζεν ἐξισορροπῆσε τὸ πολιτικὸ πολιτιστικὸ ἐπίπεδο. Ἡ ἐπαράνεια κατέβηκε γιὰ νὰ φθάσει στὸ ἐπίπεδο τοῦ ἄλλου ἑλληνικοῦ χῶρου. Ἡ εἰσβολὴ τῶν ἐλλαδιτῶν ἰταλλῶν, ὄχι πάντα καθαρῶν καὶ συνηθισμένων οἰ-

τε ἱκανῶν, ποὺ ἀποτελέσανε ὅμοιες τὴν ἀριστοκρατίαν τῆς κοινοβίας καὶ ἐπόμενα ὑπόδειγμα γιὰ μίμηση, ἀλλοίωσε καὶ τὴν ποιότητα καὶ τὴ σύνθεσις τῆς κοινωνίας στὰ ἑφτάνησα. Κατὰστρεψε καὶ τὸ πνεῦμα. Τὰ ἐρωτηματικὰ θά πληθαίνουν. Καὶ δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ σταματήσῃ ἡ δημόσια ἔκφρασις τους.

«Ποῦ εἶναι αἱ ἀρεταί, τὰ φῶτα, τὰ αἰσθήματα τὰ ὁποῖα ἐστόλιζαν ἄλλοτε τὸν Ἑπτανήσιον καὶ ἀνεδεικνυον αὐτὸν μετὰ ξὺ πάντων τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς; Ὁ δρόμος τὸν ὁποῖον τρέχομεν ἀπὸ τῆς Ἐνώσεως καὶ ἐντεθεν, ποῦ μᾶς ὀδηγεῖ; ἐμπρὸς ἢ ὀπίσω; Εἰς τὴν πρόοδον τὴν ὁποῖαν εἶχομεν ἄλλοτε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἢ εἰς τὴν παρακμὴν καὶ τὴν ἐξαχρείωσιν εἰς τὴν ὁποῖαν εἶχομεν ἐστραμμένα τὰ νῶτα;»¹⁹

Γιατί, βλέπετε, ἡ Ἀθήνα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν κοινωνικο-πολιτικὴ διάβρωσις καὶ τὴν ἀδικία, ἔσπειρε στὰ νησιά καὶ τὴν οἰκονομικὴ ἐξαθλίωσις.

Ὁ ἕνας φόρος διαδέχεται τὸν ἄλλο μὲ καταπληκτικὴ ταχύτητα. Τέσσερα χρόνια μετὰ τὴν «ἐνωσις» ἡ κυβέρνησις Βουλγαρίας ποῦχε ἕστερα ἀπὸ παλατιανὴ παρέμβαση διαδεχθεῖ τὸν «ἀχρηστο» πιά καὶ ἐπικίνδυνον γιὰ τὰ ἀνάχτορα Κομμουνιστοῦ²⁰, μὲ διάταγμα τῆς 10 τοῦ Ὀκτώβριου στὰ 1868 καθορίζει διόδια γιὰ τὸ δρόμο Ἀργοστόλι—Σάμνη καὶ «τὰνάπαλιν». Ἐνα δρόμο ποὺ φτιάχτηκε μὲ τὸ μῶχο καὶ τὴν ἀγγορία τῶν κατοίκων στὰ χροῖα τῆς ἔξομοκρατίας καὶ ποὺ ἦτανε ἡ βασικὴ ἀρτηρία ποὺ τροφοδοτοῦσε τὴν πρωτεύουσα τοῦ νησιοῦ. Αὐτὸς ὁ δρόμος εἶχε σὰν κατάληξή του τὴ Γέφυρα, ποὺ ἦτανε καὶ ἡ προέκτασή του γιὰ τὸ περιμετρικὸς τοῦ Κουτάβου φτιάχτηκε πολὺ ἀργότερα.²¹

Σ' αὐτὸν λοιπὸν τὸ δρόμο ὁ νόμος καθόρισε διόδια μὲ τὴν ἀκόλουθη τιμολόγησις.

Ἄ ρ θ ρ ο ν 1 ο ν. Ἐπὶ τῶν ἱπασίμων φορητῶν καὶ ὑποζυγίων ζώων τῶν διαβαίνοντων τὴν ἀπὸ Ἀργοστόλι εἰς Σάμνην καὶ τὰνάπαλιν ἄγουσαν ἐθνικὴν ἁμαξίτην ὁδὸν καὶ ἔχουσαν μῆκος 23 περίπου σταδίων ἐπαβάλλονται διόδια ἐπὶ τριετίαν ὡς ἐξῆς: α) Δι' ἕκαστον ἵππον, ἡμίονον μετὰ ἢ ἀνευ φορτίου, μετὰ ἢ ἀνευ ἱππέως λεπτὰ 15. β) Δι' ἕκαστον ὄνον ὡσαύτως 10. γ) Δι' ἕκαστον βοῦν πρὸς ἐμπορίαν ἢ κρεουργίαν, πρόβατον, αἶγα, χοῖρον 5. δ) Λοιπὰ μικρὰ ζῶα 5. ε) Δι' ἕκαστον δίτροχον ἢ τετράτροχον ὄχημα συρόμενον ὑφ' ἐνὸς ἵππου ἢ ἡμίονου 25. ς) Δι' ἕκαστον ὁμοῖον συρόμενον ὑπὸ δύο ἵππων 35. ζ) Δι' ἕκαστον περιπλέον ἵππον ἐξευγμένον εἰς τὰ εἰρημνὰ ὄχηματα 10. η) Δι' ἕκαστην φορητὴν δίτροχον ἁμαξάν συρομένην ὑφ' ἐνὸς ἵππου ἢ ἡμίονου ἢ ἁμῶν ἐάν μὲν ἡ ἁμαξὰ ἦ κενὴ τῶν ἐνὸς ἵππου 25. θ) Δι' ἕκαστην ἁμαξάν κενὴν ἢ συρομένην ὑπὸ δύο ἵππων ἢ ἡμίονων ἢ τεσσάρων

βοῶν ἐάν μὲν ἡ κενὴ 25. Ἐάν δ' ἔχει φορτίον 45. ι) Δι' ἕκαστον περιπλέον ἵππον ἢ ἡμίονο ἢ ζεῦγος βοῶν κενῆς τῆς ἁμαξῆς 5. Μετὰ φορτίου 10. ια) Δι' ἕκαστον ὄνον ἐξευγμένον εἰς ἁμαξάν 15. Τετράτροχος ἁμαξὰ συρομένη ὑφ' ἐνὸς ἵππου ἢ ἡμίονου ἢ δύο βοῶν ἐξομοιοῦται πρὸς δίτροχον.

Ἄ ρ θ ρ ο ν 2 ο ν. Τὰ διόδια πληρώνονται καὶ ὅταν τὰ ζῶα ἐν μέρει διέλθωσιν τὴν ὁδὸν ταύτην.

Ἄ ρ θ ρ ο ν 3 ο ν. Τὰ διόδια ἐκμισθύνονται δι' ἅπασαν τὴν τριετίαν ἢ εἰσπράττονται δι' ἐπιστάσις ἐάν ἡ δοθεῖσα κατὰ τὴν δημοκρασίαν προσφορά δὲν θεωρηθῇ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργοῦ συμφέρουσα τῷ δήμῳ.

Ἄ ρ θ ρ ο ν 4 ο ν. Ἡ εἰσπραξις τῶν διοδίων γίνεται εἰς τοὺς σταθμῶς τοὺς ὁποῖους θέλει προσδιορίσει ἢ διακήρυξις τῆς ἐκμισθώσεως, ἢ δὲ τριετία ἄρχεται ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἐγκρίσεως εἰς τὸν τελευταῖον πλειοδότην...²²

Ἡ ἀγανάκτησις εἶναι μεγάλη. Γιατὶ καὶ ἡ ἐπιβάρυνσις εἶναι μεγάλη. Φαινόμενικὰ γιὰ ἐπίσχυση τοῦ δημοτικοῦ ταμείου, ὀυσιαστικὰ ὅμως τὰ λεφτὰ διοχετεύονται στὸ ταμεῖο τοῦ Κράτους. Ἡ Κεφαλονιά εἶχε τὸ προνόμιο σὰν πλοῦσιος νομὸς νὰ φορολογεῖται καὶ πὸ ἄ γεμα...

«Ὡς νὰ μὴ ἔρχουν τόσοι καὶ τόσοι ἐπαχθεῖς φόροι, νέος κατ' αὐτὰς ἐνεργῶν διὰ μ ὁ ν ἠ τὴν νῆσον μας... Ἀφροῦ ἐκλείσθησαν τὰ ταμεῖα τὰ ἀνοίγουν μὲ τὸ δ ι ὁ δ ι ο ν τῆς Κεφαλληνίας ὑποθηρπώντες ἴσως καὶ αὐτὸ.»²³

Σὲ τούτη τὴν ἀδικὴ μεταχείριση θά ἀντιταχθοῦν οἱ βουλευτὲς Κεφαλονῶς πολὺ ἔντονα. Οἱ Ἰωσήφ Μουραφοῦτος, Δημήτριος Λαυῆς καὶ Ἀγαμέμνων Μεταξᾶς θά ὑποβάλουν στὴ Βουλὴ τὴν ἀκόλουθη πρότασις περὶ ἀναστολῆς.

«Μερισσοῦ ἀναθεωρηθῶν κατ' ἐπιεικέστερους ὅρους αἱ περὶ διοδίων διατάξεις τοῦ ἀπὸ 16 Δεκεμβρίου 1867 περὶ ὁδοποιαῖς νόμου, ἀναστέλλεται ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἀπὸ 10 Ὀκτωβρίου 1868 διατάγματος περὶ ἐπιβολῆς διοδίων διὰ τὴν ἐν Κεφαλληνίᾳ μεταξὺ Ἀργοστόλιου καὶ Σάμνης ὁδόν.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 22 Νοεμβρίου 1868
Οἱ βουλευταὶ
Ι. ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ, Α. Π. ΛΑΤΗΣ,
Α. Κ. ΜΕΤΑΞΑΣ»²⁴

Ἡ Κυβέρνησις ὅμως ἀντιτάχθηκε σ' αὐτὴ τὴν πρότασις. Τοῦτο θά ἀναγκάσει τὸν Δημήτριο Λαυῆ νὰ ἀγορευθῆ στὴ Βουλὴ γιὰ νὰ καταδείξει τὴν οἰκονομικὴν καταστροφὴν ποὺ θά προκαλέσει στὴν οἰκονομία τοῦ νησιοῦ αὐτὴ ἡ φορολογία ποὺ θά καταλήξει νὰ ἀποξενώσει τὴν Κεφαλονιά ἀπὸ τὴν πόλην.²⁵ Δύσκολο ὅμως νὰ πειστεῖ ἕνας ὑπουργὸς

Οικονομικών, να αναθεωρήσει φορολογία που έχει αποφασίσει να επιβάλει, όταν μάλιστα στηρίζεται σε γερή κοινοβουλευτική βάση, και ο αντίχριστος της ενέργειάς του αντανακλά σε μια απομονωμένη, πολιτικά, περιοχή.

Ο δρόμος Αργυροστόλου—Σάμη δεν ήταν ο μοναδικός της Κεφαλονιάς που κληροδότησε η Προστασία. Όλο σχεδόν το βασικό δίκτυο δίχτυο που και σήμερα το θαυμάζουμε, τα χρόνια εκείνα είχε κατασκευαστεί.

Παρότι, όπως επανειλημμένα επίσημα διατυπώθηκε, μεγάλο μέρος της φορολογίας των δρόμων που καταβάλλαν οι Κεφαλονίτες ξεδεδενότανε για την κατασκευή—δεσμών—στην άλλη Ελλάδα, με το ανάπαυχο για τα χρόνια εκείνα οδικό δίκτυο, και μολονότι οι νέες διανοίξεις στο νησί μετά την ένωση ήταν ελάχιστες, και στα 1889 ακόμα η Κεφαλονιά κατέχει «την πρώτην θέσιν μεταξύ όλων των νομών του Κράτους εις την δι' άμαξιτών οδών συγκοινωνίαν...»²⁶

Από όλη την επικράτεια μόνον ο Νομός Αττικής και Βοιωτίας, ή ποσειδούσα δηλαδή, υπερετεί σε δρόμους. Μία περιοχή τετραπλάσια σε έκταση και τριπλάσια σε πληθυσμό, (257.764 κάτοικοι, έναντι 80.178 της Κεφαλονιάς).

Αυτή την περίοδο η Κεφαλονιά έχει 57.000 μ. έθνικούς δρόμους, 236.650 μ. έπαρχιακούς και 42.400 μ. δημοτικούς.²⁷

Από αυτούς τους τελευταίους, ένας αξιόλογος, ή οδός Κράνης (σημερινή οδός Σουηδίας) κατασκευάστηκε μετά την Ένωση στα 1877.²⁸

Μά ή μεγάλη διαμάχη, τα χρόνια εκείνα, δεν ήτανε για τη φορολογία των δρόμων, που ουσιαστικά καταντούσε τοπικό θέμα γιατί άφορούσε ελάχιστα και όνοματισμένους Νομούς. Η φορολογία ή άφομοίω ση ή ήτανε το μεγάλο μέλημα της Αθήνας. Άλλοι τή βλέπανε σα σωτηρία και άλλοι σα συμφορά. Τπήχανε φόροι που δεν ισχύανε στα έφτάνησα, όπου υπολογίζοντανε φορολογητέα ύλη άνύπαρχη στην ορέστα Ελλάδα. Λογιστικά ή επιβάρυνση στο Ίόνιο ήτανε πολλαπλάσια της Παλαιάς Ελλάδας.

Σύγχρονα, το Κράτος με τις πολύπλοκες λογιστικές του, οκόπιμα, έμπλεκε ακόμα περισσότερο το φορολογικό σύστημα. Στα 1880 επί τέλους άποτολμάται ή φορολογική άφομοίωση... από τη νεοσύστατη κυβέρνηση Τρικούπη. Μία ενέργεια περισσότερο λεχτική, παρά ουσιαστική. Γιατί, όπως άποδείξανε τα πράγματα ή Αθήνα δεν είχε καμμία διάθεση να άπαλλάξει τη χρισσοφόρα πηγή της, που λεγότανε έφτάνησα, από την πολήμοφη φορολογική συμεισφορά της.

Πρώτη ενέργεια της Βουλής, που στη σχετική πλειοψηφία της Κοινοβουλευτική, είχε χάσει τον έλεγχο και είχε καταψηφίσει την Κυβέρνηση Κοινοβουλευτική στην συνεδρίαση στις 6 του Μάρτη στα 1880²⁹, και άνάδειξε στην έξουσία το Χαρίλαο Τρικούπη, ήταν να κα-

ταργήσει σε όλη την Ελλάδα το φοροτικό δέκατος.

«ήτις συνίστατο εις την πληρωμήν επτά τοις εκατόν επί της παραγωγής των δημοτικών καρπών.»³⁰

Βέβαια ή δεκάτη ήτανε μία επαχθής φορολογία, γιατί υπολογιζόμενη στα έφτά τοις εκατό της παραγωγής, έφθανε, μετά την άφαιρέση των έξόδων, στα «ικασίπευτε στα εκατό του καθαρού εισοδήματος!»

Αυτή ή κατάργηση άφαιρούσε από τις προόδους του Κράτους τέσσερα περίπου εκατομμύρια δραχμές της επόχης εκείνης. Για να αναπληρωθεί το έλλειμμα, ή κυβέρνηση ψηφίζει νόμους φοροτικούς για όλη την επικράτεια, από τους όποιους προσδοκάται να εισπράξει ισόποσα!

Ενώ όμως με τη μεταβολή αυτή ο δοκιμαζόμενος άγροτικός πληθυσμός της ορέστας Ελλάδας άνακουφίζεται, στα Ίονια εφαρμόζονται οι νόμοι φοροτικοί και συνεχίζονται να ισχύουν οι καθιερωμένοι παλαιοί τοπικοί. Έτσι και ή ιδιοκτησία και ή άγροτική οικονομία στα Νησιά στενάζει...³¹

Μή ξεχνάμε, πως στην Τρικουπηική αυτή Κυβέρνηση υπολογισμο στέλεχος είναι ένας έπανησιαστής νεοεξουσιαστής. Ο Κωνσταντίνος Λομβάρδος από τη Ζάκυνθο, ύπουργός των Έσωτερικών. Αυτό θέλει να πει ότι το σύστημα έχάλασε τους χαρακτήρες, είτε αυτοί βρίσκονται και κινούνται στον τόπο τους, είτε στην Έξουσία...

Να κάμουμε μία μικρή άνάλυση, άπαραίτητη για τον άναγνώστη! Τπάρχουν όπως έλέχτηκε φόροι που δεν ισχύουν στα Νησιά, και φόροι που μόνο στα Νησιά έχουν εφαρμογή.

Αναλυτικά οι κάτοικοι των Ίονίων αυτή την έποχή είναι άπαλλαγμένοι από τους άκόλουθους φόρους που ισχύουν στην άλλη Ελλάδα.

- 1) Το φόρο επί των οικοδομών
- 2) Το φόρο επί των επιτηδεύματων
- 3) Το φόρο επί των ζώων
- 4) Το στερεωτικό επί των άυπέλων φόρο
- 5) Τόν επί των άροτριώντων κτηνών φόρο.

Από όλους αυτούς τους φόρους, σύμφωνα με τον υπολογισμό του, το δημόσιο εισπράττει 6.150.000 δρχ. Οι κάτοικοι του Έλληνικού Βασιλείου (έκτος έπτανήσου) στα 1880 είναι περίπου 1.600.000. Η αναλογική επιβάρυνση σε κάθε κάτοικο είναι 3,80 δρχ.³²

Σ' αντίστίθμισμα αυτών των άμέσων φόρων οι έφτανησιώτες φορολογούνται με:

Δέκα οκτώ στα εκατό επί της αξίας του σταφιδοκάροπου και του έλαιου.

Η Κεφαλονιά τα χρόνια εκείνα παράγει περίπου 22 εκατομμύρια λίτρες σταφίδα. Η τιμή διαθέσιμης είναι περίπου 150 δρχ. ή χιλιάδα. Με 18 το εκατό δίνει στο δημόσιο 594.000 δρχ.

Στο λοιπό κράτος ή σταφίδα φορολογείται προς 12 δρχ. ή χιλιάδα ή αναλογικός φό-

ρος για τη Κεφαλονιά θα έφθανε τις 264.000 δρχ.

Επόμενα, επί πλέον επιβάρυνση εις βάρος της Κεφαλονιάς δρχ. 330.000 το χρόνο.

Ο πληθυσμός του νησιού τα χρόνια εκείνα είναι γύρω στις 70.000 κατοίκους.³³ Επιβάρυνση αναλογική κατά κάτοικο δρχ. 4,30 μόνον από τη σταφίδα, σε αντίστίθμισμα των 3,80 που έχει ο νόμος επί της επιβάρυνσης ή Πρωτοελλαδής.

Είναι όμως και το λάδι... Κατά τους υπολογισμούς το νησί κάθε δυό χρόνια, αν δεν συμβεί θεομηνία, παράγει 25.000 βαρέλια³⁴ λαδιού, από το ύπολο υπολογίζεται ότι καταναλώνεται στο νησί 6.000 βαρέλια και εξάγονται 19.000. Η τιμή είναι 9 διστήλα³⁵ ή βαρέλια (άναλλαχτική αξία 54 δρχ.).

Φόρος ύπερ του Δημοσίου 184.680 δρχ.³⁶

Είναι στον καθένα αντίληπτο πως ο κάτοικος της Κεφαλονιάς και κατ' αναλογία και των άλλων νησιών του Ίονίου επιβάρυνεται λογικά ύπερπονα σε συσχετισμό με τον κάτοικο του υπόλοιπου Βασιλείου.

Το κακό όμως είναι, πως ή περιφορά εις άλλους νησιών αυτή άνιση φορολογική επιβάρυνση είναι και άνιση ταξική... Γιατί ο φόρος βαρύνει το γεωργό και τον κτηματία. Που τον καταπιέζει και τον συντρίβει.

Οι γεωργοί άποτελούν στο Νησί μειοψηφία. Οι περισσότεροι κάτοικοι άσχολούνται με τη ναυτιλία, το έμποριο, τη βιοτεχνία, πολλοί δε ζουν και εργάζονται στο έξωτερικό το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου. Όσο για την ιδιοκτησία, οι περιουσίες μετά τις πολλαπλές κληρονομίες είναι κατατιμημένες σε μικρούς κλήρους που ελάχιστα άποδίδουν. Οι ιδιοκτήτες τους όμως δεν είναι άπαραίτητο πάντα να άποθούν από τα εισοδήματα της γής τους. Η κατάσταση γίνεται άφορητη για τους άκληρους εργάτες της άγροτικής περιουσίας των άρχοντων. Το σέμπρο των άγρολήτη, τον ξεμάγο που έγκαταλείπει τα μικρά άπόδοση έδάφη, γιατί με τη φορολογία κατανοών άσπίφορα, περιορίζοντας την καλλιέργησήν ή και μειώνοντας έτσι την προσφορά γεωργικής εργασίας.

Η νέα φορολογία που προτάθηκε από την Κυβέρνηση για να διορθωθούν οι άδικίες μετατόπιζε το βάρος από περιφερειακές σε ταξικές κλάτες. Έπιβαρύνοντας δυσανάλογα και για λογαριασμό όλο ν του πληθυσμού το γεωργό, και αφήνοντας άφορολόγητη την άστική περιουσία, τα επιτηδεύματα και τη κτηνοτροφία.³⁷

Όστερα από όλη αυτή τη θλιβερά πιεστική κατάσταση δεν είναι περίεργο να διαπιστώνουμε πως οι λαϊκές τάξεις στην Κεφαλονιά ύποφέρον. Την κατάσταση επιτείνει και ή άπληστία των λίγων και ή κακοδιαμονία της κρατικής διοίκησης. Όσοι ποτέ κέρδη και πλούσιους και δεν μπορούν, όδη- κείνηταν, να έπληρωσουν το δημόσιο, στίς φυλάκες, όπου καμμοί και φόροι

πεθαίνουν!... Και όσοι έξοχον να από τη δημοσία...μπορούν να περιμένουν! Γι' αυτούς όμως ύπάσχει δόλοκληρη στρατιά!

«άσπιδότων τοκογλόφων οΐτινες ως άλλα άρπακτικά και σαρκοφάγα όνεια περιφέρονται δι' όλης της ήμέρας γύρω του Ταμείου μας, εμπήγγοντες τους άναγής τους εις τα σπλάγχνα των έλεηνητών τούτων θεμάτων της άποροσίας και της άφροντίας.»³⁸

Έκει μπορεί να δει κανείς:

«τι έστί χριστιανική λαμαργία... Το έγταλμα των 100 δραχμών παραχωρείται δια όδοιζοντα, έδδοιζοντα, δια πεντήζοντα μόνον...»³⁹

Αυτή ή κατάσταση δημιουργεί και λογικές και ήθικές άναταραχές. Η Αθήνα σαν Κυβέρνηση ήτανε μία άποσπείλαση περιοχή. Τπολογίζοντανε σαν ένας διασείροτος κηδεμόνας... Πολλοί θα προχωρήσουν. Θα την χαρακτηρίσουν άναγχαίο κακό!

«Η Κυβέρνηση είναι ένα κακό ό που βάνει ο κόσμος θεληματικώς άπάνω του, για να μη του συμβούν άλλα χειρότερα...»⁴⁰

Από την ώρα που δόλοκληρος Λαός, σκέφτεται έτσι και μάλιστα ο λαός αυτός είναι το γέννημα ή το θεέμα μιας ήρωικής ποχής, που άγωνίστηκε για να διώξει τον ξένο και να άποχτήσει Έλληνην ή Κνέσην ή, θα πει πως κάτι πολύ στραβά πρέπει να ύπάρχει στην πολιτική κοινότητα.

Οι κυβερνήσεις είτε λεγότανε Βούλγαρη, είτε Ζαίμη, είτε Κοινοβουλευτική, είτε Τρικούπη, είτε Δελφινική, ήτανε για τον τόπο το ίδιο. Γιατί ο κόσμος, ή λαϊκή μάζα, δε γνώριζε τις προσωπικότητες της Αθήνας, αλλά τον κομματάραχη που έδω ήτανε κριτικός και παντοδύναμος εκπρόσωπος της φτώχειας, που λεγότανε κομματία... Τα κριτήρια που άναδειχνανε αυτόν τον πανίσχυρο διαφευγτική ήτανε καλύτερο συμφεροντολογικά παρά ήθικά...

Και όμως έτοιπτος ο περιφρονημένος και καταπιεσμένος λαός και ένθουσιαζότανε και θανατιζότανε και προσηγότανε στη θυσία. Τα μεγάλα έθνηκα ζητήματα ξεπνοούσαν μέσα του και τον άνθρωπο και τον άγωνιστή και τον Έλληνα... Στην ουσία όμως έμενε ένα όργανο που στραγγάλιζε το ίδιο του το συμφέρον και που ή γνώμη και προσφορά του παραβλεπότανε και πολεμώτανε!

Ήτανε το επακόλουθο μιάς σκοπιμότητας άσπρεμένης ή έρμηνείας!

Τα έφτά νησιά, (έλέγχεθαι και έγράφει) «έδοθησαν από τη Μεγάλη Βρετανία, ως προίκα στον Βασίλεα Γεώργιο...»⁴¹ Και την προίκα του μπορεί καθέναν

ΙΑΚΩΒΑΚΑΚΛΗΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΜΗΧΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΕΟΥΡΙΟΥ

νά τή διαθέτει καί νά τήν καρπούται ὀ -
π ω ς θέλει... Ἀκόμα καί νά τή διαχειρί-
ζεται μέσω τῶν ἐντολοδόχων του πού λέγον-
ται Κ υ β ε ρ ν ῆ σ ε ι ς Τ Ο Υ.

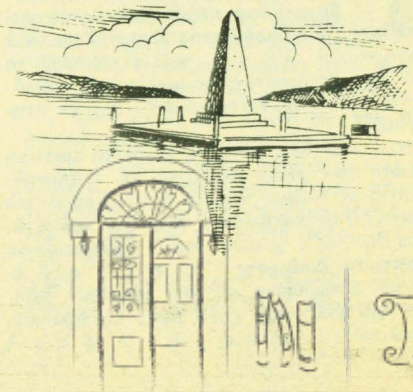
Αὐτό λέει καί τὸ ἀστικό καί τὸ πολιτικό
δίκαιο...

Τὸ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ὅμως ΔΙΚΑΙΟ τ ῖ
λ ἔ ε ι ; ; ;

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

- 1) Διάβαζε Ἡλία Τσιτσέλη, Κεφαλληνιακὰ Σύμμικτα Α', ἐν Ἀθήναις 1904, σελ. 301.
- 2) Ἐφημερίδα Ἐγερούς, φ. 27, 27.11.1893, σελ. 3β.
- 3) Τὸ σπίτι αὐτὸ πού κρατήθηκε μετὰ τοὺς σεισμούς τὸ ἰσόγειό του καὶ ἐνισχύθηκε ἀντισεισμικά τὸ ἔφτιαξαν γύρω στὰ 1860 —61 οἱ ἀδελφοὶ Περισιτιάνου ἀπὸ τοὺς ὁποίους τὸ ἀγόρασε ὁ Μ. Γκεντιλίνης. —μαρτυρία Μ. Φ. Κοσμετάτου—
- 4) Ἐφημερίδα Ἡ Κεφαλληνία, φ. 36, 20.2.1865, σελ. 4α.
- 5) Ἐφημερίδα Ἀνεξάρτητος, φ. 7—8, 11.8.1879, σελ. 3β.
- 6) Ἡ Κεφαλληνία ὀ.π., σελ. 4β.
- 7) Διάβαζε Γεωργίου Ρούσσου. Νεώτερη Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους Τ. Δ, σ. 256.
- 8) ὀ.π., σελ. 239.
- 9) Ἐφημερίδα Θορίαμβος, φ. 7, 19.9.1864 —στό περιθώριο—
- 10) Ἡ. Τσιτσέλη, ὀ.π., Β', ἐν Ἀθήναις 1960, σελ. 607.
- 11) Ἐφημερίδα ὁ Πολίτης, φ. 7, 2.1.1887, σελ. 4α.
- 12) Ἐφημερίδα ἡ Πλάστιγξ, φ. 1, 22.9.1895, σελ. 1α.
- 13) ὀ.π., σελ. 1β.
- 14) Βλέπε γι' αὐτὸν Ἡ. Τσιτσέλη ὀ.π., Α', σελ. 649.
- 15) Ἐφημερίδα ἡ Ἐπαγούπησις, φ. 18, 12.9.1867, σελ. 1β.
- 16) Ἐφημερίδα Ζιζάνιον. φ. 97, 10.7.1899, σελ. 2α.
- 17) Ἐφημερίδα ὁ Λαός, φ. 4, 11.8.1870, σελ. 4β. Ὁ Χριστόδουλος Βαντώρος ἦτανε ὑποψήφιος δήμαρχος, ἀντίπαλος τοῦ Παναγιῆ Βινιεράτου.
- 18) Ὁ Πολίτης ὀ.π., φ. 9, 18.1.1887, σελ. 2α.
- 19) ὀ.π., σελ. 2β.
- 20) Γεωργίου Ρούσσου ὀ.π., σελ. 310.
- 21) Ὁ «γῆφος τοῦ Κοιτάθου» φτιάχτηκε στὰ 1931 καὶ στοίχισε τότε 450.000 δοχ. Τὸν ἀνέλαβε ὁ ἐργολάβος Εὐάγγελος Μοντεσάντος — ἐφημερίδα Τελώνιον, φ. 635, 1.8.1931, σελ. 4α —.
- 22) Ἐφημερίδα ἡ Σφήκα, φ. 56, 24.11.1868, σελ. 3β—4α.
- 23) Ἐφημερίδα ἡ Θέμις, φ. 92, 23.11.1868, σελ. 2β—3α.
- 24) Σφήκα ὀ.π., φ. 57, 30.11.1869, σελ. 1β.

- 25) Ἡ ἀγόρευση στὴ Σφήκα, φ. 61, 21.12.1868.
- 26) Ἐφημερίδα Ἐμπρός, φ. 129, 27.11.1889, σελ. 2γ.
- 27) ὀ.π., σελ. 3α.
- 28) Ἐφημερίδα Πατριώτης, φ. 14, 23.9.1877, σελ. 3α. Πρόκειται γιὰ τὴ σημερινή ὁδὸ «Σουηδίας».
- 29) Γ. Ρούσσου ὀ.π., σελ. 434.
- 30) Ὁ Λαός ὀ.π., φ. 21, 19.7.1880, σελ. 1α.
- 31) ὀ.π.
- 32) ὀ.π., φ. 22, 26.7.1880, σελ. 1α.
- 33) Ἡ. Τσιτσέλη, ὀ.π., Β', σελ. 681.
- 34) Βαρέλα — μέτρον εἰδικῆς χωρητικότητος οἴνου καὶ ἐλαίου. Ἐν Ζακύνθῳ ἡ βαρέλα χωρεῖ 69,4 λίτρας ἴσας μὲ 54 ὀκάδας. Α. Ζώη, Λεξικὸν Ἱστορικὸν καὶ Λαογραφικὸν Ζακύνθου Τ. Β', Ἀθήναι 1963, σελ. 74.
- 35) Δίστηλον — Κολωνάτον. Ἀργυροῦν ἰσπανικὸν νόμισμα ἀξίας ἐνὸς ταλλήρου. Ἐπὶ Ἀντιβασιλείας τὸ Δ. ἠδύνατο ἔξ δραχμῶν. Α. Ζώη, ὀ.π., σελ. 124.
- 36) Ὁ Λαός, ὀ.π., φ. 22, σελ. 1β.
- 37) ὀ.π., φ. 23, 3.8.1889, σελ. 1α. Γιὰ τὴν ἄνιση φορολογία στὰ Ἑπτάνησα διάβαζε καὶ Ἄνδρ. Ἀνδρεάδη, περὶ οἰκονομικῆς διοικήσεως τῆς Ἑπτανήσου ἐπὶ Βενετοκρατίας, τόμ. Α', ἐν Ἀθήναις 1914, σελ. 3 καὶ 7 καὶ συνέχ.
- 38) ὀ.π., φ. 16, 14.6.1880, σελ. 4αβ.
- 39) ὀ.π.
- 40) Ἐφημερίδα Ἡ Κάλπη, φ. 1, 24.7.1890, σελ. 2β.
- 41) Γ. Ρούσσου ὀ.π., σελ. 238.
ΑΓΓΕΛΟΣ - ΔΙΟΝΤΣΗΣ ΔΕΜΠΟΝΟΣ
Ἀργουστόλι, Αὐγουστος τοῦ '76.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ